

Мукачівський державний університет

Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму

Кваліфікаційна робота

ОС «Магістр»

на тема:

Регіональні особливості та тенденції розвитку сфери санаторно-курортних послуг

Виконав:

здобувач освіти II курсу, група Т-21
спеціальності 242 «Туризм»
освітня програма «Туризмознавство»
Іван ОНИСЬКО

Керівник:

к.е.н., доцент Лариса МЕДВІДЬ

Рецензент:

к.е.н, доцент Наталія П'ЯТКА

ЗМІСТ

Вступ	ст. 3
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження функціонування сфери санаторно-курортних послуг	
1.1. Соціально-економічний зміст сфери санаторно-курортних послуг	7
1.2. Ресурсне забезпечення розвитку сфери санаторно-курортних послуг	14
1.3. Стан здоров'я населення та його вплив на діяльність санаторно-курортних установ	24
Висновки до першого розділу	3
Розділ 2. Моніторинг стану і тенденцій розвитку сфери санаторно-курортних послуг регіону	
2.1. Регіональний аспект розвитку сфери санаторно-курортних послуг	32
2.2. Регіональна мережа санаторно-курортних послуг	39
2.3. Конкурентоспроможність санаторно-курортних послуг регіону	45
Висновки до другого розділу	51
Розділ 3. Напрями модернізації регіональної сфери санаторно-курортних послуг	
3.1 Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку регіональної системи санаторно-курортних послуг	53
3.2 Регіональний санаторно-курортний кластер як перспективний напрям модернізації сфери санаторно-курортних послуг	57
Висновки до третього розділу	61
Висновки	62
Список використаних джерел	66

ВСТУП

Для України та окремих її регіонів надання санаторно-курортних послуг є пріоритетним видом діяльності. Санаторно-курортні установи різних типів задіяні до надання рекреаційних послуг, процесів лікування, профілактики та реабілітації. Водночас санаторно-курортні установи є важливим елементом туризму, а саме лікувального. Мода на здоровий спосіб життя і гарний вигляд поступово охоплює нашу країну, завдяки наявності природних ресурсів, лікувально-оздоровчого потенціалу та розвинутої інфраструктури постає питання пришвидшеного розвитку санаторно-курортного комплексу як одного з пріоритетних напрямів вдосконалення вітчизняного туризму. Санаторно-курортне господарство займає значну економічну нішу в господарському комплексі Закарпатської області. В регіоні знаходиться значна кількість санаторно-курортних установ різного типу, які пропонують лікувальні, оздоровчі, реабілітаційні послуги.

Зростаючий попит на санаторно-курортні послуги серед населення обумовлений скасуванням концепції безкоштовної медицини для населення; несприятливими тенденціями в стані здоров'я населення; можливістю використання різноманітних природних і оздоровчих ресурсів; традиціями використання відпусток для оздоровлення. Незважаючи на це, кількість туристів, що відвідували вітчизняні курорти з оздоровчою метою істотно не збільшувалося, інвестування в нові курортні об'єкти не відбулося. Маючи виняткові рекреаційно-лікувальні ресурсні можливості, які можна використовувати для оздоровлення як власного населення, так і іноземних туристів. Україна та її окремі регіони повинні раціонально використати наявний рекреаційно-ресурсний потенціал для розбудови системи санаторно-курортних закладів, шляхом залучення інвестицій з метою створення конкурентоспроможної системи санаторно-курортних закладів.

Актуальні проблеми регіонального розвитку санаторно-курортної сфери досліджували в своїх працях провідні науковці: Бейлик О.О., Бобкова

А.Г., Васильчак С.В., Ведмідь Н.І., Гайдук А.Б., Грищенко І.М., Гудзь П.В., Гулич О.І., Забуранна Л.В., Захарін С.В., Іванишин В.В., Козловська М.В., Любіцева О.О., Матвієнко А.Т., Мендела І.Я., Пахля А.І., Смаль І.В., Стафійчук В.І., Ткаченко Т.І., Фоменко Н.В. та ін. Не дивлячись на наявність значної кількості наукових праць з означеної проблематики, досі не вирішеними залишаються окремі питання раціонального використання потенціалу санаторно-курортних установ, їх розбудови та формування конкурентної системи лікувальних, оздоровчих та реабілітаційних послуг.

Розгляд цих питань визначили актуальність теми кваліфікаційної роботи її зміст, мету, завдання і структуру досліджень.

Метою написання кваліфікаційної роботи є узагальнення регіональних особливостей та тенденцій розвитку сфери санаторно-курортних послуг.

Досягнення цієї мети передбачає послідовне вирішення таких завдань:

- розкрити соціально-економічний зміст сфери санаторно-курортних послуг;
- вивчити ресурсне забезпечення сфери санаторно-курортних послуг;
- проаналізувати стан здоров'я населення та його вплив на діяльність санаторно-курортних установ;
- визначити регіональний аспект розвитку сфери санаторно-курортних послуг;
- дослідити регіональну мережу санаторно-курортних послуг;
- проаналізувати умови конкурентоспроможності санаторно-курортних послуг регіону;
- окреслити стратегічні пріоритети інноваційного розвитку регіональної системи санаторно-курортних послуг;
- визначити перспективні напрями для модернізації сфери санаторно-курортних послуг.

Об'єкт дослідження: особливості та тенденції розвитку сфери санаторно-курортних послуг. Предмет дослідження – регіональні особливості розвитку сфери санаторно-курортних послуг.

Для вирішення завдань та досягнення мети дослідження використано загальнонаукові та філософські підходи (системний, синергетичний, структурно-функціональний та ін.) і методи (історичний, порівняльний, наукової абстракції тощо). У роботі широко застосовуються різні соціологічні та статистичні методики, метод аналогій, метод системного аналізу, методи моделювання та графічного відображення соціально-економічних явищ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні особливостей розвитку та вдосконаленні теоретичних засад регіонального розвитку сфери санаторно-курортних послуг.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що методичні, теоретичні положення, висновки та рекомендації будуть спрямовані на вдосконалення регіональної сфери санаторно-курортних послуг з врахуванням потреб сьогодення.

Основні результати дослідження доповідалися та отримали схвалення на Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів» (м. Мукачеве, 18-19 травня 2023 р)

В структурі дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, визначається мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження.

В першому розділі розглядаються теоретичні основи дослідження функціонування сфери санаторно-курортних послуг.

В другому розділі проведено моніторинг розвитку сфери санаторно-курортних послуг регіону.

Третій розділ розкриває перспективи модернізації регіональної сфери санаторно-курортних послуг.

Висновки і пропозиції спрямовані на практичне впровадження отриманих результатів дослідження кваліфікаційної роботи.

Повний обсяг роботи становить 69 сторінок друкованого тексту, з них обсяг основного тексту 55 сторінок. Матеріали роботи містять 21 рисунки, 6 таблиць, бібліографічний список літературних джерел зі 60 найменувань.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВИСНОВКИ

Дослідження регіональних особливостей та тенденцій розвитку сфери санаторно-курортних послуг дозволяє зробити наступні висновки:

Санаторно-курортна послуга – це специфічний вид послуги, що виробляється і надається суб'єкти курортної діяльності та передбачає здійснення впливу на споживача певної сукупності лікувальних природних факторів з лікувальною або оздоровчою метою відповідно до медичних показань. Санаторно-курортні послуги надаються у сфері особистого споживання та належать до категорії оздоровчих послуг. Змістове наповнення санаторно-курортних послуг полягає у збереженні та примноженні фізичного здоров'я людини, покращенні її психоемоційного стану, утвердженні здорового способу життя. Санаторно-курортні послуги, будучи такими, що спрямовані на забезпечення особистих потреб конкретних людей мають бути регламентованими та унеможливлення від шкідливого впливу.

В організації та наданні санаторно-курортних послуг важливу роль відіграє її ресурсне забезпечення. Основними підходами до економічної оцінки рекреаційних ресурсів, що можуть бути застосовані в практиці регулювання курортної діяльності: рентний, витратний та порівняльний підхід. Економічна оцінка рекреаційного ресурсу є основою для планування розвитку певної території, визначення її курортного потенціалу та створення відповідної інфраструктури.

Ресурсне забезпечення сфери санаторно-курортних послуг регіону є основою інноваційного розвитку оздоровчих закладів. Впровадження інноваційних проектів в сферу санаторно-курортних послуг потребує фінансових вкладень, які спрямовуються на нові дослідження, закупівлю обладнання, підвищення кваліфікації персоналу та інші потреби. Для інноваційного розвитку курортними закладами використовуються власні фінансові ресурси та інвестиції. Інноваційний розвиток сфери санаторно-курортних послуг не можливий без підтримки органів державної влади на різних рівнях.

Стан здоров'я населення в Україні перебуває під впливом соціально-економічних факторів, а саме рівня та якості життя населення, який впливає на формування соціального середовища проживання населення. Використання санаторно-курортних установ, як елемента сучасної системи охорони здоров'я, дозволить підвищити стан здоров'я населення за рахунок адресного і цілорічного використання ресурсів санаторно-курортних закладів регіону. Оздоровлення в санаторно-курортних установах дозволяє скоротити кількість днів непрацездатності; зменшити потребу в госпіталізації; скоротити витрати на лікування хворих у лікувальних установах; зменшити виплату допомоги з тимчасової непрацездатності; знизити збиток виробництву у зв'язку із захворюваністю робітників і службовців.

Аналіз сучасного стану сфери санаторно-курортних послуг в Україні та регіонах підтверджує необхідність використання дієвих інструментів підвищення конкурентоспроможності сфери санаторно-курортних послуг на регіональному рівні та розробки напрямів її активізації. Одним із інструментів позитивного впливу є на подальший розвиток санаторно-курортної сфери є регіональна політика спрямована на сприяння розвитку та покращенню інвестиційної привабливості санаторно-курортних і оздоровчих установ.

В Україні та її регіонах сформувалися сприятливі природні рекреаційні чинники – клімат, джерела мінеральних вод та поклади лікувальних грязей, використання яких в комплексі з іншими лікувальними засобами і методами, формують регіональну систему санаторно-курортних послуг. Закарпатська область багата має сприятливі умови для розвитку туристично-рекреаційної галузі та надання санаторно-курортних послуг. В області сформувався потужний бальнеологічний комплекс, який сформований санаторними закладами «Солотвино», «Шаян», «Поляна», «Синяк».

Туристично-рекреаційна сфера області з початком широкомасштабної військової агресії росії та її вторгнення на територію України перейшла в режим діяльності, зумовлений обставинами воєнного стану та характером

воєнних дій. Діяльність санаторно-курортних закладів області була спрямована на забезпечення прийому вимушено переміщених осіб, частка яких у період лютий-квітень становила до 50-100% усіх розміщуваних. Більшість санаторно-курортних закладів області сьогодні приймають на лікування і реабілітацію постраждалих безпосередньо внаслідок бойових дій.

Діяльність санаторно-курортних закладів повинна бути спрямована на розробки та впровадження інновацій і пов'язану з цим економічну вигоду. Завдяки своєму унікальному природно-ресурсному потенціалу та збільшенню інтересу туристів до санаторно-курортного комплексу, Україна має всі підстави для швидкого інноваційного розвитку у цьому напрямі. Санаторно-курортна сфера сприяє створенню умов для економічного росту країни, підвищення та покращення якості життя населення, збільшення його зайнятості та доходів. Формування нових підходів і впровадження інновацій дозволить створити сучасний санаторно-курортний комплекс з добре розвиненою матеріально-технічною базою. Таким чином, для санаторно-курортного сегменту пріоритетним напрямом є інноваційна діяльність, а для успішного функціонування санаторно-курортних закладів необхідним є впровадження інновацій.

Провівши оцінку ефективності створення санаторно-курортного кластера в Закарпатській області, можна стверджувати, що Закарпатська область володіє великою привабливістю з огляду на унікальність, різноманітність, компактність розміщення та комплексність лікувально-оздоровчих факторів, до яких належать мінеральні води, лікувальні грязі, клімат, ландшафт тощо. Ефективне використання лікувально-природного потенціалу регіону підсилить та оптимізує кластерне утворення, що дасть можливість об'єднати зусилля всіх зацікавлених учасників у реалізації спільної мети. Санаторно-курортний кластера в Закарпатській області позитивно вплине на:

розвиток регіональної та національної економіки, сприятиме створенню позитивного ефекту – взаємозв'язки всередині кластера приводять до появи нових методів конкуренції та інноваційних процесів;

створення умов для формування регіональних інноваційних систем;

прискорення процесу формування факторів конкурентних переваг за рахунок спільних інвестицій в розвиток технологій, в інформацію, інфраструктуру, освіту тощо;

утворенню та розвитку тісних взаємозв'язків всередині кластера, які забезпечать розвиток аутсорсингу (малі і середні підприємства виготовляють продукцію, виконують роботи і надають послуги для ключових суб'єктів кластера, що сприяє розвитку малого і середнього бізнесу в регіоні);

розвиток прикордонного співробітництва в сфері торгівлі, сільського господарства, туризму, транспорту та інфраструктури, що сприяє економічному процвітанню територій.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>